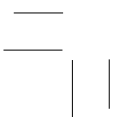
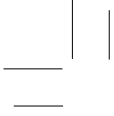

ГОДИНА 1386.

БОГДАН

Чудна се измаглица подизала над пољем када сам их спазио. Исцрпљен бојем и изморен јахањем, жељан да се спустим на земљу и предахнем, на трен нисам био сигуран у слику коју у даљини видим. Можда само умишљаам да видим човека спуштеног у женино крило, руке којима га придиже ка грудима, којима му држи главу. Можда није жена, можда је млади витез, јер, одакле уопште жена овде, на бојишту, је ли дошла након битке, има пола дана како је све утихнуло. Побили смо онолике Турке а оне преживеле још гоне назад ка југу, још јашу за њима да их што даље отерају и сигурније одбију и одмакну.

Топлица нестварно мирно преде у сумрак, као да је се овај погубељ не тиче, као да не бранимо њу, ни ову земљу кроз коју тихо тече, свуда унаоколо леже мртва тела, мирис неохлађене крви, прашине и смрти диже се са земље, ржу коњи без господара, уморни и нервозни, видех монахе који придижу и поје преживеле, неки су већ гласно славили над телима са којих су гледали шта могу узети, чух и лепет крила птица које у све нижем лету круже над широким пољем. Скупљају се, из

смрти се лако и брзо намирује. Можда је само привид, помислих, ободох Сребрнокрилог и дојахах до њих.

Да, добро сам видео. Познао сам га, познао по грбу на штиту и по огромном црном коњу који стоји крај господара. Коњ и јастреб на штиту знамеће су властелина Драга. Лежао је ослоњен на груди жене, зрео човек а као дечак, са усана му је дрисала крв, измучена борбом за његов живот, држала га је као једино што има, свуда око њих су трагови те борбе, увијена рука под лактом, завијен стомак, видех да жути мелем цури заједно са крвљу низ повој који се натапа, превелика је и дубока та рана, нико то није преживео, знао сам већ, а изгледа знали су и они; његове очи биле су само мало отворене, довољно да ме види, погледао ме је право у очи а ја климнух у знак да сам ту, у знак да нису сами. И онда је, пре него је живот у њима сасвим згаснуо, погледао њу, и тамо остао. Није пустила ни гласа. Погледала је горе, ка мени, да потврди оно што нам је јасно, и ја видех страх, бол и очај који још нико тако није успео да обузда и остави на прагу очију без суза. Ослонила је лице на његово, а ја на свој ужас пожелех да сам он. Сав до костију свестан греха своје жеље, желео сам... Да ме држе баш ове руке. И да ово лице лежи на моме. Па да одмах умрем. Ето, то сам пожелео.

Стајали смо, глуви и неми, она на његовом лицу, ја као чувар над њима, док топот копита није прекинуо тишину.

„Жено!“, обратио јој се. „Ко је ова жена? И одакле жена ту?“ – питао је неко, прегласно за овај тренутак, иза мојих леђа. Нисам се окренуо, непомичан, а она је и даље седела као да је нико ништа не пита.

„Чујеш ли?“ Сјахао је са коња, а онда застао изненађен, пред њеним гордим држањем, видевши кога држи у рукама. „Је ли то...?“

„Јесте, он је. Мој муж...“

Погледала нас је тек сада, очима низ које нису текле сузе немоћне, саме и изгубљене жене која управо губи мужа, без страха, без икаквог знака живота на лицу. Погледала нас је као да је и сама мртва, бескрвна слика лепоте у раму таласа бакарне косе. Проговорила је мирно, да нам разјасни оно што је требало одмах да знамо. Што смо толико пута са разних страна чули. Што се говорило по српским земљама о жени властелина Драга, лепој жени, златних прстију од којих долази спас.

„Повео ме је са собом. Увек ме води. Јер сам видарка. Зовем се Вишња.“

ЈАНА

Тај Богданов одлазак посебно памтим. Јер сам се страховито и необјашњиво бојала. Нико ме није тешио јер никоме нисам о томе ни причала, заоденута надом и додатним страхом да не изазовем несрећу ако о свом страху говорим.

Испратила сам га зато достојанствено уздржана, како то приличи жени витеза какав је Богдан. Његова мајка лежала је већ неко време у постељи, мучена стомачним нападима, те сам била једина жена која је стајала крај њега испраћајући га. Рекла сам тихо благослов док га љубих у груди а он мени чело, изговорила молитву док је напуштао капије града, молитва је била нечујна а и да сам је гласно изговарала не би се чула од топота коњских копита, звецкања оклопа, визира и сабљи као и звука звона са цркве која су им звонила у част, на срећу и спасење. Отрчала сам на донжон кулу да сама гледам како силазе уским путем, и спустивши се до Ибра одлазе даље, његовом долином у неизвесност. Бојала сам се непријатеља за кога се говорило да је храбар, бројан, суров и непредвидив. И који све чешће упада преко граница у српске земље. Овај пут пресветли

кнез Лазар позвао је све великаше, мог Богдана међу њима, храброг, племенитог, христољубивог, са добро опремљеном и обученом војском витезова, копљаника, стрелаца и пешадије. Бојала сам се непријатеља, али и нечег чему нисам налазила узрок. У дну себе знала сам да ће се вратити, да неће погинути. И зато је тај страх био потмуо и другачији.

Вести о победи у Топлици, на Плочнику, стигле су дан пре Богдана. Донео их је соколар Вид који није био у боју. Вид никада не иде у борбе. Он гаји и предано чува соколове. Богданов је најбољи пријатељ, још од детињства и, уз оца Серафима, у њега се највише узда када одлази, да у његовом одсуству чува тврђаву и мене. Некада сам у Видовим очима видела жал, чак и извесну завист јер остаје, јер не одлази са војском. Временом се на свој останак у бедемима привикао. Турска војска је ухваћена у клопку уског левка и побеђена, сасвим разбијена. Вешто су их сачекали да уђу у долину и онда напали, разбили их и дотукли, а они што су претекли побегли су главом без обзира. Наши губици нису били толико велики, а како смо сазнали убрзо – непријатеља још гоне ка истоку и југу.

Сада смо чинили све да господара и војску дочекамо како ваља. Говорила сам шта да раде, весела и поносна, нестрпљиво ишчекујући да наш дом и цео град заблиста пред ногама победника. Још ненавикла да у Богдановом одсуству управљам, јер се то није догађало често, још невешта у издавању наређења шта и како треба обавити и несигурна у своју моћ над људима којима заповедам, трудила сам се да оставим утисак одлучне господареве жене. Богданова мајка Теодора била је већ неко време слаба, везана за постељу, притиснута боловима у

утроби којима лека нисмо налазили ма колико се трудили и колико год се отац Серафим молио, те на њену драгоцену помоћ нисам могла да рачунам.

Игуман и монаси невољно, на молбу оца Серафима и Богдана, напустили су манастир у долини када је војска одлазила и дошли под наше окриље где су били сигурнији а ја мирнија. Чинили су све да се утврђење оплемени и да буду од користи. Молили су се у нашој малој цркви Светог Ђорђа, садили биље и поврће у каменом ограђеним баштама и лејама које су сами правили око зидина и недалеко од подграђа.

На вест о победи, жене и деца из подграђа почеше се враћати кућама. У знак захвалности, стављају се на располагање у свему како бисмо јунаке што боље дочекали. Жене чисте дворишта, а деца на ливадама беру цвеће и доносе мајкама на бедеме да их оките. Наредила сам да у пекари испеку слатке медене пшеничне хлебове, и да их данас свима поделе. Нека им се обрадују стомаци навикли на кашу од суражице. И сутра када јунаци стигну, опет нека поделе. И медовине ће добити када господар уђе у град. Точиће се медовина и пиво целе ноћи. У пехарима на столу биће вина из подрума које смо посебно сачували. Од јутрос се у пекари пече овчије и воловско месо, куваће се fine каше од поврћа и пите од зеља и припремати послатице од меда, ораха и сушеног воћа. Велика трпезарија чека спремна наше витезове, углачани су столови и посуђе. Славиће се, јести, пити, играти и певати до зоре.

А ја само мислим када ћу их угледати на путу, и мало-мало трчим на донжон да погледам иду ли, не желим да ми други јаве, желим да их видим сама кад се појаве на хоризонту. Када видим да још не долазе одлазим у нашу

одају, бацим се на кревет, загњурих главу у узглавље и замишљам како ће ноћас овде бити наше главе, једна уз другу, узимам чешаљ који ми је Богдан поклонио, онда када су долазили дубровачки трговци, и чешљам косу снажно и нестрпљиво, по ко зна који пут, узимам дугу небо-плаву мараму, причврстим је сребрним округлим прстеном који стављам на врх главе. Умивам се и испирам уста водом у коју сам потопила каранфилић. На врат, у дно груди и на слепочнице стављам уље од јасмина. Јасмин је најлепши цвет. Јасмин најлепше мирише. Па опет журим на кулу.

Видела сам их! Нису били на хоризонту, али били су довољно далеко да слатко дуго и са ишчекивањем онога што извесно долази гледам како пристижу. Груди ми се надимају и дах ми је кратак као да трчим. У тој радости захвалих Богу јер је колона која је пристизала била дуга готово исто као и када је одлазила, губици су, баш како је рекао Вид, били мали. Оклопници су јахали на коњима, потом копљаници, а за њима пешадија. На Сребрнокрилом, на челу колоне, јахао је Богдан. Крај њега витез кога из даљине нисам препознавала.

Прешавши реку кренули су горе, ка граду. Из подграђа и дуж пута махале су им жене и деца жељна очева. Црквена звона зазвонише у знак победе и добродошлице. У знак бољје радости, у славу живота. Лице мога Богдана већ сам могла да назрем, јахао је чудно ганут, задовољан а опет као да је нешто изгубио. Није гледао ка кули на којој ме увек бар једном види пре него што стрчим ка капији. Застала сам зато мало дуже него обично. Није погледао горе ка мени. Причао је. Са оним витезом кога нисам препознала. И ја потрчах доле, да га дочекам када уђе у град.

Капије су широм отворене. Прво је сјахао он. И није кренуо ка мени. Пружио је руку необичном витезу да сјаше. Једним потезом руке отпустио је до тад везану косу, дугу, умршену, доје блиставе коре црвенкастог кестена. И ја остах без даха, као прободена игленим мачем. Ишли су тих неколико метара једно уз друго, уморним, правим ходом. Чинило ми се да су у питању дани.

„Јано, ово је Вишња“, рекао је, и тек онда ме загрлио. Моје је чело први пут остало без пољупца.

Када сам се пробудила још је био мрак. Дођох до прозора, у даљини, на хоризонту црвенео се обрис зоре. Ухватих се за стомак, са надом, као и свакога месеца. Као да шакама могу да задржим плод ако се уопште зачео у мени. Град је спавао, спазих само како две сенке улазе у пекару са по две вреће брашна у рукама. Ускоро ће почети служба, а желела сам да у цркви будем пре свих, у миру. Облачим се нечујно, и бацам поглед на уснулог Богдана. Спава спокојно и мене плави талас љубави и жеља да га пробудим пољупцима, уместо тога чешљам косу још једном и излазим у мрак јутра.

Клечим и молим се. Не видим никога и не гледам око себе. Ипак, осећам погледе пристиглих, заривене у моја леђа, или ми се то само чини. Помисао на то одвраћа ми мисли од молитве. Подижем главу, прелазим по лицима док глас оца Серафима лебди наоколо ношен тамјаном.

И она је ту. Вишња. Погледи нам се срећу и смеши ми се. Откако је дошла није ме погледала другачије,

увек ми се смеши. Она се свима смеши, иако сада већ сви знају њену злу судбину. Знају да је изгубила мужа и да пати. Да је Богдан довео да му излечи мајку. И ја се насмешим њој. Иако не знам зашто. Иако ми се уопште не смеши.

Сами Бог зна да од како је крочила у град ништа није било исто. Наизглед све је било непромењено у нашим устаљеним обичајима свакодневице, све што смо радили било је наоко као пре: уједначени ритам у тврђави и изван ње, наши обеди, лов, трговци који долазе и одлазе, звона која звоне, молитве које се поју, деца која трче, хлеб који се пече, ковачница која кује, коже које се штаве, коњи који ржу, соколови који лове, кројачи који кроје, све је то изгледало исто. А опет, моје очи су свуда виделе само њу. Од тренутка када је крај Богдана ујახала у град, видела сам је у сваком углу, у свакој соби, сваком јелу, радњи, кретњи, видела сам је са бедема, у вуни која се преде, у сенкама своје собе, у нитима гоблена којим везем и иглама којима шијем, у хлебу, хаљинама, реци, ветру и дрвећу.

И увек би ми се насмешила.

И нисам знала шта ћу с тим осмехом, осим да узвратим својим.

Иако ми се уопште није смешило.